

Yeni ve Şiddetli Bir Mastitis⁽¹⁾

Mycoplasma mastitis

Ya.: Robert B. Bushneli⁽²⁾

Çeviren: Selâhattin Leloğlu⁽³⁾

Mastitis sağıcılar tarafından memenin görünüşündeki şişkinlik, sertlik, kızarıklık veya süt sekresyonundaki sulanma, serum veya kan gibi değişikliklerle tanınır. Genellikle memenin bir lobu (bölme, göz) zarar görür. Bazan iki lobu ve çok nadir olarakta ikiden fazla lobu hastalığa yakalanır. Şiddetli durumlarda hayvan yemden çekilir.

Yukarıda tarif edilen tipik mastitis meme kanallarının bakterilerle enfekte olması sonucu husule gelmektedir. Bu bakterilerin aşağı yukarı % 95 ini *Staphylococ* ve *Streptococ*'lar teşkil ederler. Geri kalanını meme bezlerine giren *Coliform*'lar, *Corynebacterium* veya diğer piyogen organizmler husule getirirler.

1962 yılında Connecticut'ta yeni bir mastitisten şüphe edildi. 1963'de New York Eyaletinde bu hastalık 15 sürüye yayıldı. 1965'de buna benzer bir mastitis California'da tesbit edildi. İlk vak'a 2800 ineğe sahip fakat dört ayrı grup halinde bulundurulmuş sürülerde görüldü. Bu tarihten sonra bu hastalık California'da bazı sürülerde görülmektedir.

Bu yeni mastitisin diğer mastitislerle olan bazı aşikâr farkları aşağıda gösterilmiştir.

1. Vak'aların ekserisinde memenin dört lobu birden hastalanır.

2. Memeler şişkin fakat sert değildir.

3. Bir kaç gün sonra süt sekresyonunda peynir manzarası müşahade edilir.

4. Hasta ineklerin ekserisi süttten tamamen kesilir.

5. Antibiotiklerin tatbikinde hastalarda çok az veya hiç bir iyileşme görülmez.

6. Bazı hastalarda eklemlerde hasasiyet ve şişkinlik husule gelir.

7. Hastalık laktasyonun başlangıcında daha büyük bir ciddiyet arzeder. Memeler pandülöz bir vaziyette gelişir.

8. Sekresyondan yapılan rutin kültür muayenelerinde genellikle patogen bir amile rastlanmaz.

Yukarıdaki gelişmelerin bir *Mycoplasma* tarafından husule geldiği tayin edilmiştir. *Mycoplasma* hücre zarı olmayan bir bakteridir. Bu amile *Mycoplasma mastiditis* ismi verilmiştir. Diğer *Mycoplasma*'lar sığırlarda artiritis, koyun ve keçilerde mastitis, pneumoni,

(1) Bu makede «Animal Nutrition and Health» dergisinin Mayıs 1969 sayısında yayınlannıştı.

(2) University of California. Extension Veterinarian.

(3) Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Vet. Hekim Bakteriyojii ve Salgın hastalıklar müteha. sısı.

sığırlarda pneumoni, kanatlılarda solunum yolu hastalıkları ve insanlarda atipik pneumoniler husule getirmektedirler.

Bu hastalığı daha iyi mütalaa edebilmek için hastalığın çıkmış olduğu 400 inekli bir sürü incelenmiştir. Sürü Güney California'da olup herhangi başka bir sürü ile irtibatı yoktur. Şubat ayı içinde bir kaç inekte yukarıda tarif edilen hastalık tipik olarak zuhur etti. Laboratuarda yapılan muayenede üreyen bir kaç *Staphylococ* ve *Streptococ* muayene veterineri tarafından diskalifiye edildi. Bu suretle *Mycoplasma* dan şüpheli edilerek, bunun izolasyonu için özel bir tekniğe ihtiyaç duyuldu. Memelerde hastalık yapan mutad bakterilerin izolasyonu için 24 saat kâfi gelmesine karşılık *Mycoplasma*'da pozitif sonuç için dört beş gün gerekmektedir.

Bu arada şiddetli bir fırtına ve sel baskını neticesi ahır ve ağıllar zarara uğradığı gibi süt istihali de ziyadesiyle düştüğü için yeniden yüz inek alınarak süreye ilâve edildi. Yemleride kurudan yeşil ota çevrildi.

Enfeksiyon 15 Marta kadar 66 inekte klinik araz göstermedi. Son vak'a mayıs sonuna doğru görüldü ve toplam olarak 120 inek hastalandı. Bunlardan gebe olan otuz beşinden altı tanesi yavru attı. Buna ilâveten altı inek sekonder enfeksiyonlardan öldü. Hastalanan hayvanların yüzyirmiside süttten kesildi. Hastalar izole edilerek sürüden ayrıldı.

Hastaların hepsinin sütünden *Mycoplasma* ayrıldı. Bazılarının burun ve vagina sekresyonlarından ve birisininde kanından bu bakteri izole edildi.

Tamamen sağlam görülen diğer ineklerin %4'ünün memelerinden bu bakteri izole edildi.

Hastalığın zuhur ettiği sürünün etrafında bulunan sürüler arasında geniş laboratuvar ve kültür araştırmaları yapıldı. Yakın olanlardan birisinden *Mycoplasma* izole edildi. Fakat sahibi tarafından her hangi bir mastitis şikâyeti yoktu.

Teorik olarak hastalık amili solunum ve genital yolla girerse de asıl bulaşma kontakla meme uçlarından husule gelir. Bundan dolayı korunma için şüpheli hayvanların izole edilmesi, meme uçları üzerideki yara ve irritasyonlar her sağımda dezenfektanlarla temizlenmeli ve mastitisli hayvanlar sürüden uzaklaştırılmalıdır.

Laktasyonda bulunan gebe inekler eksperimental olarak hastalık amili verildiğinde mastitis husule gelir ve 48 saat sonra aynı yandaki diğer loba da intikal eder. 24 saat sonra aksi taraftaki loplara da intikal ederek bütün memeyi hastalandırır. *Mycoplasma* bağ doku içerisinde hastalık husule getirir. Organizm fetus dahil vücudun her tarafından izole edilebilir. Bu bakterinin ineklerin genital organlarında da enfeksiyon husule getirdiği bildirilmektedir.

Antibiotiklerle tedavi genel olarak iyi sonuç vermemektedir. Hastalığın zuhur ettiği sürüde bir kaç hayvana meme içi *terramisin* veya *lincomisin* ve sistematik olarak ta tetrasiklin veya tilosin verildi. Buna ilâveten hasta inekler kuruda iken 75 gün müddetle günde beş gram *terramisin* hasta başına verildi. Bir kaç hayvanda çok az bir iyileşme görüldü isede hastaların hepsi sütleri ile *Mycoplasma* çıkarmaya devam etti-

ler. Antibiotikler *Mycoplasma* için bakteriyostatik tesir gösterirler ve bu suretle az bir iyileşme görülür. Fakat hiç bir zaman organizmi tamamen öldürmez. Antibiotikler başka enfeksiyonların gelişmesine engel olursada laktasyondaki ineklere tatbiki zor olur.

Mycoplasma'dan husule gelen mastitis için herhangi bir aşı mevcut değildir. Diğer hastalıklara karşı yapılan aşılamanın buna hiç bir tesiri yoktur.

Mayıs sonundan itibaren bu sürüde herhangi bir mastitis olayı tesbit edilmemiştir. Sağımdan sonra meme başlarına tatbik edilen sanitasyon tedbirlerinin yayılmayı önlediği muhtemeldir.

Mycoplasma mastitis şüphe edildiğinde aşağıdaki tedbirler derhal alınmalıdır.

1. Bir veteriner hekime müraccat etmeli.
2. Şüpheli hayvanları ayırmalı.
3. Sağım cihazlarını kontrol etmeli.
4. Uygun bir solüsyonla ineklerin memeleri yıkanmalı. (Litreye 10 gr. İod mahlülü tavsiye edilir).
5. Pozitif teşhis elde etmeli.
6. Hastaları sürüden çıkarmalı.

Mycoplasma mastitis memelerde geniş tahribat yapıp çabuk yayıldığından sığırcılıkta büyük önem taşımaktadır.